

KUVEYT PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ.....	10
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	14
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	17
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	20

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Kuveyt ÷lkedeki ekonomik duruma bağlı olarak bazı malların ihracatına da yasaklamalar getirebilmektedir. Demir çelik ürünleri ihracatı, ÷lkenin demir çelik ihtiyacının karşılanmasında yaşanabilecek sıkıntıların önlenmesi ve demir çelik hurda ihracatı ÷lkedeki sanayicilerin uygun fiyattan hammadde bulabilmelerinin sağlanması amacıyla hurda ihraç lisansı olan firmalar haricinde yasaklanmıştır. Hurda bakır ve pirinç ihracı ise Savunma Bakanlığı ile Elektrik ve Su Bakanlıklarının iznine bağlanmıştır.

Kuveyt'in İsrail'e uyguladığı boykot nedeniyle bu ÷lke ile ticaret yapılması ve İsrail menşeli ürünlerin ÷lkeye giriŐi yasaktır. Ayrıca domuz eti ve domuz ürünleri ile alkol ve alkollü bazı maddelerin ÷lkeye ithalatı yasaktır. Ayrıca, Kuveyt ürün ithalatlarını belirli bazı ÷lkelerle sınırlı tutarak yasaklayabilmektedir.

Kuveyt ithalata uygulanan gümrük vergisi oranlarında değişiklikler yapabilmektedir. Public Authority for Industry tarafından uygulanan sanayi teşvikleri kapsamında ÷lkedeki sanayi yatırımları için ihtiyaç duyulan makina, ekipman ve hammadde ithalatına gümrük muafiyeti sağlanmaktadır.

İthalat esnasında gümrük vergisi dışında alınan herhangi bir fon ve KDV uygulaması bulunmamaktadır.

Public Authority for Food and Nutrition, gıda ürünlerinin kullanma süresi (üretim ile son kullanma tarihi arasındaki süre) 1 yıldan fazla olması halinde, paket üzerinde yer alan orijinal üretim tarihinden 6 ay geçmiş ürünlerin ithalatına izin vermemektedir. Üretimleri mevsimsellik gösteren ürünler bu kuralın dışında tutulmakta olup, bu grupta olan ürünler için, belirtilen süre 8 ay olarak uygulanmaktadır.

Kullanma süresi, 1 yıldan az olan ürünlerde ise, ithalat tarihi itibarıyla kullanım süresinin yarısının veya 3 ayın (hangisi önce ise) geçmemiş olması şartı aranmaktadır. Ancak, kullanım süreleri 2 aydan az olan gıda ürünleri için bu kural uygulanmamaktadır.

İstenilen bilgi ve belgelerin, mallar gümrüğe gelmeden önce ithalatçıya ulaştırılması gerekmekte olup, ihracata konu malların ithalatının izne tabi olması halinde, gerekli izin ve belgelerin ithalattan önce tamamlanması gerekmektedir. Bu belgeler olmadan ithalat yapılması mümkün değildir.

Dondurulmuş eşyalar için gümrüğe varıŐ öncesinde, mallar gümrüğe geldikten hemen sonra çekilebilmesi için ön ayarlamaların yapılması gerekmektedir. Gümrüklerde depolama ile ilgili sorunların en aza indirilmesi için benzer önlemlerin alınmasında fayda bulunmaktadır.

Yanıcı ve patlayıcı mallara ilişkin yükleme, taşıma ve depolama konularında gerekli önlemlerin alınması için Kuveyt gümrükleri ve liman yetkililerinin önceden bilgilendirilmesi zorunludur.

-İthalatçı Lisansı

İthalatçılar Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığında her yıl ithalat lisansı almak zorundadır. İthalatçı firmaların Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odasında tescil olmaları zorunludur. İthalat lisansları bir yıl için geçerlidir, yenilenebilir ve birden fazla sevkiyat için geçerlidir. Ateşli silahlar, patlayıcılar, ilaçlar, vahşi hayvanlar ile nesli tehlike altında olan hayvanlar gibi çeşitli ürünler için farklı bakanlık ve kurumlardan lisans almak gerekebilmektedir. Sanayide kullanılacak makine ile yedek parçalar için Public Authority for Industry'den ithalat lisansı alınması gerekmektedir.

Sadece ürünlerin son kullanıcısı ile Kuveyt Gümrük İdaresi tarafından onaylanmış acenteler Kuveyt gümrüklerinden ithal edilen malları çekmeye yetkilidirler.

-İthalat İçin İstenilen Belgeler

Kuveyt Gümrük İdaresi tarafından malların ithalatı için istenen belgeler aşağıdaki gibidir:

- Ticari Fatura
- Yükleme belgesi (Bill of Lading, Airwaybill vb.)
- Ürünlerin ağırlık ve miktarını gösteren onaylı liste, armonize sistem koduna (HS Kodu) göre ürünlerle ilgili tüm açıklamalarını içermesi gerekmektedir.
- Uluslararası ve bölgesel ekonomik kuruluşlar nezdinde tanınan menşe ülkenin yasalarına göre düzenlenmiş menşe şahadetnamesi
- Ticaret sicili
- Gümrük vergilerinin ödendiğini kanıtlayan dekont
- Geçerli onaylanmış imza (imza sirküleri)
- İthalatçının yasal adresinin beyan formu
- Ürünün niteliğine göre farklı kurumlar tarafından talep edilebilecek ilave belge ya da sertifikalar

--Ticari Fatura

Bir orijinal ve iki adet kopyası gereklidir. Fatura, ihracata konu eşyanın detaylı tanımı ile paketleme şeklini, brüt ve net ağırlığını (metrik sistemde), miktar, birim, toplam tutar, menşe ülke, varılacak liman, navlun bilgileri ile ithalatçının açık adresini içermelidir.

--Menşe Şahadetnamesi

Bir orijinal ve iki adet kopyası gereklidir. Ticaret Odasından temin edilmeli ve onaylanmalıdır.

İhracata konu malların Kuveyt'e ithalatı esnasında üretici ve/veya ihracatçı firma tarafından düzenlenmiş ve Ticaret Odası veya Sanayi Odası veya İhracatçı Birlikleri tarafından onaylanmış menşe belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir. İlaveten menşe belgesinin ürünün imal edildiği fabrika ve üretici firma, net ve brüt ağırlık, manifestoda yer alan ticari marka, toplam değer paketleme çeşidi, nakliye yöntemi bilgilerini de içermesi gerekmektedir.

--Paketleme Listesi

Paketleme listesi paketlenen ve sevk edilen her ürün için ayrıntılı bilgi içermelidir. Her paketin içeriği, brüt ve net ağırlığı ve paketin içerdiği eşyanın değeri paketleme listesinde olmalıdır. Bu bilgilerin kredi mektubu ve diğer ilgili belgelerdekiler ile aynı olması zorunludur. Listenin firma mührü ya da ihracatçı ya da navlun şirketinin mührüyle kaşelenmesi gerekmektedir.

--Konşimento

Üç adet orijinal kopya gereklidir. Konşimento üzerinde nakliyecinin ismi, malın gönderildiği şirketin adı ve adresi, son varılacak liman, sevk edilen eşyanın ayrıntıları, navlun ve diğer maliyetlerin listesi, nakledilen setin tamamında kaç adet konşimento olduğu bilgisi ile taşımacının malları sevk etmek üzere teslim aldığına dair teyidini gösterir imzası bulunmalıdır. Kuveyt vatandaşı olup ithalat lisansına sahip olan ithalatçının adı da konşimento üzerinde yer almalıdır.

Ambalajlama ve paketlemenin sevkiyatın türüne göre ve yükleme boşalma işlemlerine dayanıklı olacak şekilde yapılması gerekmektedir.

Ticari marka ve ticari numaraların, paketler üzerinde yer alması ve bu bilgilerin manifestoda belirtilen şekliyle yazılmış olması gerekmektedir.

Yukarıda sayılan bazı belgelerde Türkiye'den Ticaret Odası ve Kuveyt Büyükelçiliği mührü gibi birtakım onaylar aranabilmektedir. Kuveyt Gümrük İdaresi'nde çoğu uygulama yeknesaklık göstermediğinden hangi ürünlerde ne tür onaylar istendiğine ilişkin Kuveyt'teki ithalatçı firma ile önceden iletişimde olunması yararlı görülmektedir.

-İthalatta İstenen Özel Belgeler

--Veteriner Sağlık Sertifikası

Kuveyt'e canlı hayvan ve hayvansal ürünler ithalatında veteriner sağlık sertifikası istenmektedir. Söz konusu sertifika ithal edilen hayvansal ürünlerin üretildiği bölgede son 6 ay içinde bulaşıcı hastalık bulunmadığını belgelemektedir.

-- Helal Kesim Sertifikası

İthal edilen tüm hayvansal ürünlerin İslami usullere uygun olarak üretilip kesildiğinin belgelenmesi gerekmektedir. Kırmızı ve beyaz et ithalatında her kesim için ayrı düzenlenmiş helal kesim sertifikası aranmaktadır.

--Dezenfeksiyon Belgesi

Kullanılmış giyim eşyası ithalatında sevk edilen malın temizlenip dezenfekte edildiğine dair belgedir.

--Bitki Sağlığı Sertifikası

Ülkeye ithal edilen bitki ve bitkisel ürünlerden istenmektedir.

-- Sağlığa Uygunluk Belgesi

Taze ve dondurulmuş kırmızı ve beyaz et ürünlerinden istenen bir belgedir.

--Gıda Maddeleri Sertifikası

Gıda maddeleri ithalatında, ithal edilen gıdaların siklamat içermediğine dair istenen bir belgedir. Süt ürünlerinden ise ürünlerin zararlı bakterilerden arı olduğunun ve diğer hastalık yapıcı maddelerin bulunmadığının belgelendirilmesi gerekmektedir.

--Serbest Satış Sertifikası

Kuveyt'e ithal edilen gıda maddeleri, kozmetik ürünler ve eczacılıkla ilgili ürünlerden bu ürünlerin ihracatçı ülkede serbestçe satılabildiğine dair belgenin de ibraz edilmesi gerekmektedir.

-Üretici Firma Güven Belgesi

Kuveyt'in ithal etmiş olduğu kozmetik, güzellik ve sağlık ürünlerinden bu ürünleri üreten firmanın üretimde kullandığı maddelerin ve üretilmiş olan nihai ürünün kullanımında sakınca olmadığına dair üretici firmaya ilgili makamlarca verilmiş bulunan lisansı ifade etmektedir.

Gümrük Vergileri

Bilindiği üzere, 2002 yılında Körfez İşbirliği Teşkilatı (KİK), Ortak Gümrük Kanunu ve Tek Gümrük Tarifesi yürürlüğe koyarak bir gümrük birliği tesis etmiş ve ithal malların birçoğu için gümrük vergisini %5 olarak belirlemiştir. Kuveyt, KİK'in Tek Gümrük Tarifesi kararını 1 Nisan 2003 tarihinde resmen onaylamış, böylece birçok malda %5 oranında gümrük vergisi (CIF) belirlenmiştir. Tek Gümrük Tarife'sinden muaf olan 400'den fazla ürün bulunmaktadır. Bunlar, ağırlıklı olarak belirli temel gıda maddeleri ile ilaçlar veya tıbbi ürünlerdir. Tütün ürünleri ise %100 oranında gümrük vergisine tabidir.

İç Vergiler ve Oranları

Kuveyt'te gelir vergisi, gayrimenkul vergisi, katma değer vergisi, stopaj ya da satış üzerinden alınan herhangi bir dahili vergi uygulanmamaktadır. Kuveyt'te mevcut tek vergi sadece yabancı ortaklı şirketlerin yabancı ortağının sermaye payına düşen kısmına uygulanan %15 oranındaki kurumlar vergisidir. Kurumlar vergisi dışında halka açık firmaların ödediği bazı ekstra vergi kalemleri de bulunmaktadır. Öte yandan, Kuveyt'te iş yapan kurum, kuruluş ve firmalar taşeron, alt yüklenici veya her ne suretle olursa olsun iş yaptırdıkları yabancı firmaları Maliye Bakanlığı'na bildirmekle yükümlüdürler. Kuveytli işveren, iş yaptırdığı yabancı firma Maliye Bakanlığında vergi yükümlülüklerini yerine getirdiğine dair bir belge getirene kadar, toplam sözleşme bedelinin %5'inden az olmamak üzere yabancı firmaya yapması gereken son ödemeyi tutma yükümlülüğü altındadır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Kuveyt halk sağlığının korunması, tüketici güvenliği, ulusal güvenlik, dini ve kamu ahlakı ve çevrenin korunması amacıyla Kuwait Conformity Assurance Scheme (KUCAS) isimli bir standardizasyon mekanizması oluşturmuştur. Ürünlerin teknik düzenlemeler ve standartlara uygunluğunu sağlamayı amaçlayan program kapsamında yer alan ürünler; çeşitli elektrikli makina ve ekipmanlar, taşıt araçları ve araç lastikleri, boya ve taşıt araçlarında kullanılan yağlar, temizlik kağıtları, melamin mutfak eşyası, çimento, alçı, briket, plastik elektrik kanalları ve bağlantı elemanlarıdır. Bu ürünlerin Kuveyt'e ihracatında "Technical Evaluation Report (TER)" ve "Technical Inspection Report (TIR)" adlı belgeler talep edilmektedir. TER belgesi ürünlerin Kuveyt teknik mevzuatı ile onaylanmış uluslararası/bölgesel/ulusal standartlara uygunluğunu göstermektedir. TIR belgesi ise ürünlerin Kuveyt ithalat mevzuatına uygunluğunu ifade etmektedir. Bu belgeler iki şekilde

alınabilmektedir. Kuveyt'e ihracat öncesinde üretim yapılan ülkedeki PAI'ye akredite kuruluşlardan ya da Kuveyt'e ithalatın akabinde gümrükleme işlemlerinden önce ithalatçının PAI'ye başvurması neticesinde TER ve TIR belgesi düzenlenebilmektedir.

KUCAS adlı sisteme başvurular TABEK adı verilen elektronik sistem üzerinden yapılmaktadır. TABEK: <https://ksm.pai.gov.kw/sites/cm/en/Pages/default.aspx>

KUCAS kapsamında yer alan regüle edilmiş ürünler için sevk öncesi denetimi yapabilecek yetkilendirilmiş kuruluşlar aşağıdaki gibidir:

- TÜV Rheinland Group
- INTERTEK Int'l Ltd.
- Bureau Veritas
- Societe Generale De Surveillance Sagovernments & Institutions Services

Ülkede AB, ABD, ISO standartlarının karışmasından oluşan yaklaşık 300 standart uygulanmaktadır. Public Authority for Industry'nin standartlar ve metroloji biriminin internet sitesinden (<https://ksm.pai.gov.kw/en/Pages/Default.aspx>) konuyla ilgili detaylı bilgi edinmek mümkündür. Ayrıca, Kuveyt, Körfez İşbirliği Konseyi Standartlar Teşkilatı (GSO) ve Körfez Akreditasyon Konseyi'nin de bir üyesi olup, GSO VE GAC tarafından yapılan düzenlemeler takip edilmektedir. GSO'nun yayımlanmış oyuncaklar ve alçak gerilimli elektrikli aletleri kapsayan iki adet ortak teknik düzenlemesi bulunmaktadır. Söz konusu ürünlerde, ürünlerin ambalajı ve etiketlerinde G işareti ve GCTS (Gulf Conformity Tracking System) karekodu bulunmalıdır.

Gıda ürünleri gümrük giriş noktasında Public Authority for Food and Nutrition, Public Authority for Agriculture Affairs and Fish Resources ya da Kuveyt Belediyesi tarafından test edilebilmektedir. Sağlık ve kozmetik ürünlerinde ise Kuveyt Sağlık Bakanlığı altında yer alan Drug and Food Control Administration biriminin izin ve denetim prosedürleri bulunmaktadır. İzin prosedürü kapsamında ürün numuneleri çeşitli laboratuvar testlerine tabi tutulmakta ve süreç en az 3 ay sürmektedir. Çevreye zararlı olabilecek ürünlerin ithalatında ise Environment Public Authority tarafından yürütülen bir izin süreci bulunmaktadır. Sanayi ürünlerinde ise regüle edilmiş ürünlerin sevk öncesi denetimi yapılmamışsa gümrükleme esnasında PAI tarafından laboratuvar testine tabi olabilmektedir.

PAI tarafından, üretim tesisinde önceden yapılan denetimler ve incelemeler sonucunda "Kuwait Quality Mark"ın kullanımı mümkün olabilmektedir. Kuveyt'te kabul gören işaretler arasında yer alan "Kuwait Quality Mark"ın kullanılabilmesi ürünler ile ilgili bir sınırlama olmamakla beraber, söz konusu işaretin gıda ürünleri için gümrükte Kuveyt Belediyesi tarafından gerçekleştirilen test işleminden bir muafiyet sağlamadığı ve test sonuçlarına göre gıda ürününün ülkeye girişine izin verildiği veya verilmediği de ifade edilmiştir.

Ürünler, üst kuruluş olarak Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı olmak üzere gıda ürünleri için Public Authority for Food and Nutrition, gıda dışı ürünler için PAI tarafından piyasa gözetimi ve denetimine tabidir. Güvensiz çıkan ürünler için ürünün özelliğine bağlı olarak ceza, toplama, ifşa, imha ve menşesine iade uygulanabilmektedir. İfşa ve imha özellikle gıda ürünleri için uygulanmaktadır.

Kuveyt hükümeti Dünya Ticaret Örgütü'nün Ticarete Teknik Engeller Komitesine verilen taahhütler çerçevesinde Uluslararası Sertifika Uygunluk Programı (ICCP) kapsamında uyguladığı taşıma öncesi standart teftişini kaldırmış olup, bunun yerine Körfez İşbirliği Konseyi Standart Kurumunun bölgesel standart rejimini uygulamaktadır.

Kuveyt hükümeti özellikle raf ömrü ile ilgili olan standartlara titizlikle uyulmasını zorunlu kılmaktadır. Körfez standartlarında belirtilen 75 ürünün 44'ünde raf ömrü kriterlerine uyulması zorunlu olup, diğer ürünlerde ise üreticinin belirlediği raf ömrüne itibar edilmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Menşe ülkeyi gösteren etiket ithal edilecek tüm mallarda sökülmecek şekilde ürüne iliştilmelidir. Etiketdeki bilgiler nakliye belgelerindeki bilgiler ile uyşmalıdır. Bir ürünü etiketlemek mümkün değilse örneğin meyve ve sebze ürünlerinde pakete takılı bir etiket yeterlidir. Eğer ürün içeriği birden fazla ülkede üretilmişse her ülkenin nihai maldaki üretim miktarı belirtilmelidir.

Kuveyt'e ithal edilecek kimyasal ürünlerin etiketlerinde ürün adı, kullanım şekli, aktif maddeler, bileşenlerin yüzdesi, yan etkiler, Birleşmiş Milletler'in CAS numarası, depolama ve taşıma bilgileri, çevre ve iş sağlığı bilgileri, zehir kontrolü ve yok etme talimatları yer almalıdır.

İlaç etiketlerinde parti numarası, üretim tarihi, son kullanma tarihi, içeriği, depolama bilgileri, kullanım bilgileri, indikasyonlar gibi bilgilerin olması gerekmektedir.

Gıda ürünleri etiketlerinde ürün ve marka adları, hayvansal yağların orijini, parti numarası, pay sırasına göre içerik, katkı maddeleri, metrik sistemde net içerik, üretim tarihi, son kullanma tarihi, imalatçı veya paketleyici adı ve adresi, menşe ülke, depolama, hazırlama ve taşıma bilgileri ve eğer uygunsuz besin değerleri bulunmalıdır. Tüm et ve tavukçuluk ürünlerinin İslami kurallara uygun olarak kesildiği bilgisinin etikette belirtilmesi gerekmektedir. Sıvı gıda maddeleri içeren kutu, şişe ve diğer ambalajların üzerinde "net hacmi (lt)" belirten etiketler bulunması gerekmektedir. Etiket bilgileri Arapça olmalıdır. Bununla beraber çok dilli etiketler kabul edilmektedir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınıai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinde katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Kuveyt 1998 yılında WIPO üyesi olmuştur. Bern Sözleşmesi, Paris Sözleşmesi, Patent İşbirliği Anlaşması ile WIPO Sözleşmelerine taraftır.

1962 tarihli 4 sayılı Kanun hükümleri ve 1999'da yapılan Kanun değişikliği Kuveyt'te patent tesciline ilişkin hükümleri düzenlemektedir. Buluşa ait bir patentin geçerliliği, başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 20 yıldır. Faydalı modellerin korunması ise başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 7 yıldır. Koruma süresini yenilemek mümkün değildir.

Kuveyt Körfez İşbirliği Konseyi üyesidir. Bu anlamda, Suudi Arabistan'da bulunan KİK Patent Ofisi tarafından verilen bir patent, Kuveyt dahil tüm üye ülkelerde geçerlidir.

Kuveyt, Nice Anlaşması çerçevesinde Markaların Tescili Amaçlarına Yönelik Uluslararası Mal ve Hizmet Sınıflandırmasını takip etmektedir. Ticari marka yasası, 32 ve 33. sınıflarda alkollü içecekleri ve 29. sınıfta domuz eti kapsayan ticari markaların korunmasını sağlamaz.

Ticari marka tescili, başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 10 yıl süreyle geçerlidir. Her bir mal ve hizmet sınıfı için ayrı bir başvuruda bulunulmalıdır. Ticari markanın koruma süresinin son yılında yenileme başvurusu yapıldıktan sonra her biri 10 yıl için yenilenebilir.

Tescilli bir ticari markanın izinsiz kullanımı, markanın taklidinin satışa sunulması, satış amacıyla depolanması, fuarlarda gösterimi ve reklamının sergilenmesi Kuveyt ticari marka yasasına göre ceza gerektirebilecek eylemlerdir.

Dağıtım Kanalları

Kuveyt'e yönelik hızlı tüketim malları satışı genellikle distribütörler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Hipermarketler veya süpermarketler gibi bazı alıcılar doğrudan ithalat da yapabilmektedir. Pek çok ithalatçı firma toptancılara ürün temini yanında çoğu zaman toptancı veya dağıtıcı rolünü de gerçekleştirmektedir. İthalatçı ancak Ticaret Bakanlığı'ndan aldığı ithalatçı lisansında belirtilen malları ithal etmeye yetkilidir.

Ülkedeki ticaret büyük ölçüde toptancı merkezleri, alışveriş merkezleri, marketler ve cadde mağazalarında gerçekleşmektedir. Kuveyt'te genel olarak ürünler son kullanıcılara büyük ve gösterişli alışveriş merkezleri aracılığıyla ulaşmaktadır. İthalatçılar, toptancı ve perakendeciye ürün veren lojistik ve dağıtım firmaları ile entegre olarak çalışmaktadır. Bazı büyük ithalatçıların kendi perakende satış yerleri de vardır. Çoğu distribütör birden fazla ürün grubunda çalışmaktadır.

Kuveyt'e ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, ithalatçının, acente veya distribütörün pazarlama ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Bu yüzden acente veya distribütör seçimi oldukça önemlidir. Kuveyt Ticari Acentelik Kanunu'nda 2016 yılında yapılan değişiklikle münhasır acentelik (exclusive agency) zorunluluğu kaldırılmıştır. Ancak, Kuveyt nispeten küçük bir pazar olduğundan ve bazı süpermarketlerin münhasır acenteler

haricinde dağıtımına izin vermemesinden dolayı çoğu acente ihracatçı firmalardan münhasır acentelik ya da distribütörlük talep etmeye devam etmektedir.

İhracatın geliştirilmesi amacıyla ithalatçı firma adreslerinin temin edilerek firmalarla yapılacak yazışmalar yanında firmaların yerinde ziyaret edilmesi ve etkili bir pazarlama çalışması yapılması gerekli olmaktadır. Öte yandan, ülkede yerleşik büyük hipermarket ve süpermarketlerle (Carrefour, Lulu Hypermarket, Tanzim Satış Koopertatifleri vb.) anlaşma yapılabilmesi ve iyi bir acente bulunabilmesi kalıcı bir pazar açısından önemlidir.

Kuveyt pazarının görece küçük olması ve re-exportun sınırlı kalması nedeniyle Kuveytli firmaların bir seferde düşük miktarlarda mal talep etmesi yaygın bir uygulamadır. Geniş bir ürün gamında üretim ve satış yapan ihracatçı firmaların Kuveytli ithalatçılardan asgari belirli miktarlarda mal almalarını şart koşmaları uygun görülmemektedir.

-Lojistik

Kuveyt karayolu anlamında ülkemize çok yakın olmasına rağmen Suriye ve Irak üzerinden karayolu taşımacılığının güvenlik gerekçeleriyle yapılamaması nedeniyle lojistik anlamda uzak bir ülke konumuna geçmektedir. Bu anlamda, ülkemizden Kuveyt'e ihracatta en yaygın kullanılan yol deniz taşımacılığıdır. Deniz taşımacılığında gemiler genellikle 3 hafta içinde Kuveyt'e varmaktadır. Hava kargo da küçük sevkiyatlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Turkish Cargo'nun Kuveyt'e düzenli uçuşları bulunmaktadır.

--Kuveyt'in Karayolu Ağı

Ülkede karayolu ağı yeterli durumdadır. 7 adet çevre yolu ile muhtelif bölünmüş otoyollar ülkenin sınırları da dahil her noktasına ulaşmaktadır. 40 numaralı otoyol Kuveyt'i Nuwaiseeb sınır kapısından, 70 numaralı otoyol ise Salmi sınır kapısından Suudi Arabistan'a, 80 numaralı otoyol ise Abdali sınır kapısından Irak'a bağlamaktadır. Toplam karayolu ağı 7.750 kilometre olup bunun büyük çoğunluğu bölünmüş yoldur.

--Kuveyt'in Demiryolu Ağı

Ülkede demiryolu ve toplu taşımaya yönelik metro sistemine ilişkin projeler gündemde olmasına rağmen henüz herhangi bir demiryolu hattı bulunmamaktadır.

--Kuveyt'in Limanları

Kuveyt'te denizyolu taşımacılığını sağlayan üç adet liman bulunmaktadır. Limanların sevk ve idaresi Kuwait Ports Authority adlı bir kamu kurumu tarafından yürütülmektedir. Petrol sevkiyatları için Shuaiba Limanı, bölgesel sevkiyatlar için Doha Limanı, uluslararası ticari sevkiyatlar için ise Shuwaikh Limanı kullanılmaktadır.

Tüketici Tercihleri

Kuveyt, diğer tüm Körfez ülkeleri gibi alım gücü yüksek olup nüfusu az olan bir ülkedir. Bölgenin diğer ülkeleri gibi, petrol ve bazı temel ürünler haricinde kendi üretimi neredeyse olmayan, ithalatın iç piyasaya tamamen hâkim olduğu bir ülke konumundadır. Alım gücünün yüksek olmasından dolayı dünyanın en lüks ve en kaliteli tüm markaları iç pazarda kendisine yer bulabilmektedir. Aynı zamanda, heterojen toplum yapısından (Kuveytli ve göçmen) dolayı daha rekabetçi ürünler de piyasada karşılık görmektedir.

4,4 milyon nüfusu olan Kuveyt'in 1,5 milyonu Kuveytli olup kalan nüfus göçmendir. Bu kapsamda, Kuveytli, toplam nüfusun %34'ünü oluşturmaktadır. Kuveytli kadın nüfus

759,078 iken; Kuveytli erkek nüfus 729,638'dir. Öte yandan, göçmen erkek nüfus göçmen kadın nüfustan yaklaşık 1 milyon daha fazladır. Göçmen nüfus içinde en fazla Mısırlı ve Hintliler bulunmaktadır. Bu ülkelerden sonra ise en fazla Pakistan, Bangladeş, Suriye, Lübnan, Ürdün, Filipinler gibi ülkelerin vatandaşları Kuveyt'te yaşamaktadır. Arap olan göçmen nüfusun alım gücü daha yüksektir. Arap olmayan göçmen nüfus ise sınırlı tüketim harcaması yapmakta ve gelirinin büyük kısmını ülkesine göndermektedir.

Toplam nüfusun %74,6'sı ekonomik olarak aktifken bunun %39,4'ünü 20-44 yaş arası nüfus oluşturmaktadır. Kentsel nüfus %95'ten fazladır ve bu durum perakendeye olan talebi artırmaktadır.

Tüketim ürünlerinde göz alıcı bir ambalaj tüketicilerin beğenisini kazanmaktadır. Yüksek gelir grubunda bulunan Kuveyt vatandaşları için marka ve kalite, ürün seçiminde önemli bir kriterdir.

Genel olarak kalite algısı iyi olan ülkemiz ürünleri, lüks tüketimde birkaç ürün dışında kendisine yer bulamamaktadır. Mevcut durumda pazara giriş olarak iyi seviyede olan ürün gruplarımız halılar, kadın giyim, mobilya, inşaat malzemeleri ile bazı gıda ürünleridir. Ancak, Kuveyt'in ithalatının %40'ünün gerçekleştiği 84, 85 ve 87 nci fasıllarda yer alan makineler, elektronik ürünler ve otomotiv ürünlerinde ülkemiz pazar payı yeterli düzeyde değildir.

Kamu İhaleleri

2016 tarihli 49 sayılı Kanun (Kamu İhale Kanunu), Kuveyt Devleti ve bağlı birimlerinin satın alma süreçlerini düzenlemektedir. Kamu İhale Kanunu, Kuveyt Hükümeti tarafından 75.000 KWD (yaklaşık 248.500 USD) aşan herhangi bir tedarikin rekabetçi fiyatlandırma sağlamak amacıyla Central Agency for Public Tenders (CAPT) aracılığıyla yapılması gerektiğini belirtir.

Yabancı firmalar herhangi bir Kuveytli acenteleri olmadan ihalelere katılabilirler; ancak, ihale kazanıldıktan sonra proje safhasında Kuveytli bir acenteye ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı firmalar için kamu ihalelerinde %30'luk bir off-set uygulaması bulunmaktadır. Dolayısıyla, ihaleyi alan yabancı firma proje bedelinin %30'luk bir kısmını iç kaynaklardan tedarik etmek durumundadır. Ayrıca, yerli mallar, yabancı menşeli mallardan %15 oranına kadar daha pahalı olsa bile yerli malı kullanılması zorunluluğu bulunmaktadır. Körfez ülkelerinden tedarik durumunda bu oran düşmektedir.

Yabancı firmanın yerel ortakla yaptığı anlaşmada yerel ortak, ihale bedeli üzerinden yüzde 1,5 ila 3 arası komisyon almaktadır. Bedel yükseldikçe komisyon oranı düşmektedir. Yerel ortak bunun karşılığında firmanın Kuveyt kamu idareleri nezdindeki tüm işlerini gerçekleştirmektedir.

Tüm ihale ilanları ve ilgili belgeler CAPT'nin internet sitesinde (<https://capt.gov.kw/en/>) yayınlanmaktadır. Öte yandan, ihaleler haftalık olarak Kuwait Al Youm adlı Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. Ayrıca, Kuveyt Konut Refahı Kurumu (Public Authority for Housing Welfare-PAHW) görev alanı içerisindeki ihaleleri https://www.pahw.gov.kw/Tenders_Arabic adresinde yayımlamaktadır.

CAPT, firmaları ön yeterlilik ve ihale öncesi bazı toplantılara davet usulü çağırabilmektedir. İhale süreçleri genel olarak şeffaftır. Genellikle teknik şartnameyi sağlayan en düşük fiyatlı teklife ihale verilmektedir. İhaleye teklif veren firma sözleşmeyi imzalamaktan imtina ederse, ilgili kamu kurumu geçici ya da kati teminat mektuplarına el koyabilmektedir. Geçici teminat mektubu işin türüne göre değişmekle beraber genellikle proje bedelinin %2'si ile %5'i arasındadır. Kati teminat ise projeye başlandığında geçici teminatın yerini almaktadır ve proje bedelinin %10'u oranındadır.

Kuveyt'te üstlenilen müteahhitlik projelerinde genellikle beklenmeyen maliyetler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, firmalarımızın ihalelere teklif verirken ihtiyatlı davranması ve %10-15 oranında beklenmeyen masraf tutarını göz önünde bulundurması gerekmektedir.

2008 tarihli 2 No'lu Yasanın 37'nci maddesi hükümlerince, tüm bakanlıklar, kamu kurumları, şirketler ve özel kuruluşlar veya şirketlerle sözleşmeleri olan gerçek kişiler herhangi bir sözleşme, anlaşma veya herhangi bir satın almada, anlaşma, sözleşme ya da satın alım tutarının veya yapılan her ödemenin %5'i oranında bir vergiyi ayırmalıdır. Dolayısıyla, Kuveyt Kamu İdareleri ile sözleşme imzalayan müteahhitler ya da tedarikçiler için de benzer hükümler gereği %5 tutma vergisi (tax retention) her hak edişten/ödemeden düşülmektedir. Ayrılan bu vergi, Maliye Bakanlığı'nın Vergi Departmanından "no objection letter" ya da "tax clearance letter" getirilmeden serbest bırakılamamaktadır. Maliye Bakanlığı ve işveren kamu idaresi kimi durumlarda, banka teminatı karşılığı %5'lik tutulan payı serbest bırakabilmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Kuveyt'te tarım ve hayvancılık sektörü (balıkçılık dahil) GSYH'nin %0,4'ünü oluşturmaktadır. Çalışanların neredeyse tümü yabancılardan oluşan sektörde ekonomik olarak aktif nüfusun yaklaşık %4'ü istihdam edilmektedir. Tarım sektörü, ülkenin süpermarketlerinde satılan meyve ve sebzelerin bir kısmını üretmektedir. Toplam tarım arazisi 1.521 km²'lik bir alanı kapsamakta olup oldukça sınırlıdır. Kuveyt'in güneyi ve orta kısmında tarım için elverişli olan toprağın çoğu, Irak işgali zamanında oluşan petrol kirliliği nedeniyle ekilebilir vasfını kaybetmiştir. Kuveyt karasularında balık ve karides bol miktarda bulunmakta ve Hint Okyanusu'nda büyük ölçekli ticari balıkçılık yapılmaktadır.

Sanayi

Kuveyt'in sanayisi petrol ve doğalgaz haricinde son derece sınırlıdır. Ülkede 700 civarında üretim tesisi olduğu tahmin edilmektedir. Bunların büyük kısmı küçük ölçekli atölyelerdir. Kuveyt Sanayi Kurumu'nun hazırlamış olduğu Kuveyt'te yer alan üretici firmaların irtibat bilgilerini içeren Kuveyt Sanayi Rehberi'ne <https://www.pai.gov.kw/iw/35> adresinden ulaşılabilmektedir.

Hizmetler

-Eğitim

% 93'ün üzerinde okuma yazma oranına sahip olan Kuveyt, Arap Dünyasında en yüksek okuma yazma oranına sahip ülkeleri arasında yer almaktadır. Kuveyt'te eğitime ayrılan destek 2.7 milyar dolar olup, verilen toplam desteğin %19'unu oluşturmaktadır.

Kuveyt'te toplamda yaklaşık 1.250 devlet ve özel ilk ve ortaöğretim okulu bulunmaktadır. Sektör uzmanları, Kuveyt'in milyarlarca dolarlık ulusal kalkınma planı nedeniyle çeşitli alanlarda eğitim programlarına olan talebin artacağını düşünmektedir. Kuveyt Eğitim Bakanlığı bilgi işlem okuryazarlığını artırmak Hewlett-Packard (HP) ile iş birliğine gitmiş ve tüm devlet liselerine tablet bilgisayar tedarik etmiştir. Kuveyt'te 30 adet uluslararası okul bulunmaktadır. Bunlardan sekizi Amerikan, geri kalanı ise İngiliz, Kanada, Fransız, Hint ve Pakistan müfredatlarını takip etmektedir.

Kuveyt'te 9 üniversite bulunmaktadır. Tek devlet üniversitesi olan Kuveyt Üniversitesi'nden her yıl yaklaşık 4.000 öğrenci mezun olmaktadır. Kuveyt Üniversitesi'nin ikinci kampüsü olan Shedadiya kampüsü 2004 yılından bu yana yapım halindedir.

Kuveyt Devleti tarafından denklik verilen üniversitelerin listesine <https://nbaq.edu.kw/search/index-en.html> adresinden ulaşılabilmekte olup, ülkemizden 8 üniversitenin Kuveyt'te denkliği bulunmaktadır. Kuveyt'te düzenlenecek eğitime yönelik herhangi bir fuar ya da forum benzeri organizasyonlar için Yüksek Eğitim Bakanlığının websitesinde (<https://www.mohe.edu.kw/site/ar/mang/application.aspx>) yer alan formun doldurulması suretiyle izin alınması gerekmektedir.

-Sağlık

Kuveyt, BAE ve Katar'dan sonra GCC bölgesinde üçüncü en büyük sağlık harcamalarına sahiptir. Yakın dönemde sağlık hizmetlerine yönelik talebin önemli ölçüde artması beklenmektedir. 2022 yılında sağlık hizmetlerine yaklaşık 15,1 milyar USD harcanmıştır.

Kuveyt Sağlık Bakanlığı, ülkede sunulan sağlık hizmetlerinin, satın alınan ilaçların ve tıbbi ekipmanların büyük çoğunluğunun sahibi, işletmecisi, düzenleyicisi ve finansörüdür. Hükümet genel ve uzmanlaşmış 14 adet hastane işletmektedir.

Sağlık Bakanlığı ve Bayındırlık Bakanlığı, önümüzdeki on yıl içinde 9 adet hastanenin genişletilmesi için 4,42 milyar USD büyüklüğünde proje açıklamıştır. Projelerdeki amaç, mevcut 8.377 hasta yatağına 5.400 yatak, 150 ameliyathane ve 500 ayakta tedavi kliniği eklemektir. Ayrıca, kısa sürede tam olarak faaliyete geçmesi beklenen 1,1 milyar USD maliyetli Şeyh Jaber Al-Ahmed Al-Sabah Hastanesi de 1.200 yatak kapasitelidir. Hâlihazırda Kuveyt'te 1.000 kişi başına 2 hasta yatağı düşmektedir ve bu sayının yetersiz olduğu değerlendirilmektedir.

Ülke, her yerleşim bölgesinde yerel bir klinik sağlayan iyi kurulmuş bir temel bakım ağına (poliklinikler) sahiptir. Yakın dönemde 19 yeni hükümet polikliniğinin açılması beklenmektedir.

Kuveyt'te özel sektörün sağlıktaki payının önümüzdeki dönemde hızlı büyüyeceği tahmin edilmektedir. Halen toplam 12 özel hastanede (toplam 1.375 hastane yatağı) özel tıbbi hizmetler sunulmaktadır. Yakın dönemde mevcut kapasiteye 1.800 hastane yatağı ekleyecek birkaç yeni özel hastanenin açılması beklenilmektedir.

Enerji

Kuveyt'in enerji talebinin 2025 yılına kadar yıllık 25.000 MW'a ulaşması beklenmektedir. 2021 yılında kişi başına düşen elektrik tüketimi yıllık bazda 16.470 KWH olarak gerçekleşmiştir. Kuveyt elektrik sektörü ile ilgili ayrıntılı bilgi için Elektrik, Su ve Yenilenebilir Enerji Bakanlığı tarafından yayımlanan rapor (<https://www.mew.gov.kw/media/ux0htsox/electricity-annual-report-21.pdf>) incelenebilir. Hükümet, enerji talebinde beklenen bu artışı karşılamak için son zamanlarda kamu-özel iş birliği modelleri aracılığıyla özel sektör katılımını davet ederek uluslararası yatırımcıların Kuveyt enerji sektörüne yatırım yapmalarını teşvik etmektedir. Öte yandan, Kuveyt'in 2035 yılına kadar tüm elektrik arzının %15'inin yenilenebilir enerjiden karşılanması gibi bir hedefi bulunmaktadır. Bu anlamda, hükümet önümüzdeki dönemde yenilenebilir enerji ihaleleri yapacağını ilan etmiştir.

-Petrol ve Petrokimya

Kuveyt'in bilinen petrol rezervleri 101.5 milyar varil aşmaktadır. Halihazırda günlük petrol üretimi 2,8 milyon varildir. Ülke ekonomisinin doğrudan ve dolaylı %55'i, ihracatın %95'i, bütçe gelirlerinin %92'si petrole bağımlıdır. Kuveyt petrolü başta Çin ve Hindistan olmak üzere ağırlıklı olarak Asya piyasalarına satılmaktadır.

Kuveyt'in milli petrol şirketi Kuwait Petroleum Corporation (KPC)'dir. KPC bir çatı kuruluş olup 8 adet alt firması bulunmaktadır. Alt firmaları da sırasıyla petrol arama ve çıkarma faaliyetleri için Kuwait Oil Company (KOC), Suudi Arabistan'la itilafli alanlarda petrol üretimi için kurulan Kuwait Gulf Oil Company (KGOC), Kuveyt'in yurtdışındaki petrol arama ve üretimi için kurulan Kuwait Foreign Petroleum Exploration Company (KUFPEC), yurtdışındaki petrol rafinerileri için kurulan Kuwait National Petroleum Company (KNPC), yurtdışındaki petrol rafinerileri ile Avurpa'da yer alan Q8 markalı benzin istasyonlarını işleten Kuwait Petroleum International (KPI), rafineri, petrokimya ve LNG ithalatı işlemlerini yürüten Kuwait Integrated Petroleum Industries Company (KIPIC), petrolün lojistik operasyonlarını yöneten Kuwait Oil Tanker Company (KOTC) ile petrokimya tesislerini işleten Petrochemical Industries Company (PIC)'dir.

Petrokimya Kuveyt'in petrolden sonra en büyük ikinci imalat sanayii alanıdır. Etilen, polietilen, üre, etilen glikol ve kimyasal katalizörler üretilebilmektedir. Tüm dünyada polietilen ve etilen talebi arttığı için PIC gerek Kuveyt'te gerekse de uzak pazarlarda yeni petrokimya yatırımları yapmaktadır.

Bankacılık ve Finans

Kuveyt Merkez Bankası bankacılık ve finansman faaliyetlerini, Sermaye Piyasası Kurumu menkul kıymetler piyasası faaliyetlerini, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ise sigortacılık sektörünü düzenleyip denetlemektedir.

Kuveyt Merkez Bankası (CBK), Basel III sermaye standartlarını sıkı bir şekilde uygulamaktadır. Kuveyt Merkez Bankası, 23 banka, 53 yatırım şirketi ve 39 kambiyo şirketini regüle etmektedir.

Kuveyt'te faaliyet gösteren bankaların 11 tanesi yerel bankadır. Bu 11 bankadan, beşi konvansiyonel banka, beş tam teşekküllü İslami banka ve biri ihtisas bankasıdır (Kuveyt Sanayi Bankası). Kalan 12 kurum yabancı bankaların şubeleridir. Toplamda, geleneksel bankalar yerel bankacılık sektörünün %58'ini oluşturmaktadır. İslami bankaların varlıkları toplam varlıkların %42,5'ini oluşturmaktadır.

2021 yılı itibarıyla Kuveyt'in finansal sisteminin açıklanan toplam varlıkları 320 milyar USD olup, net kar 2.9 milyar dolardır. %89'luk bir paya sahip olan bankalar açık arayla piyasada en yüksek paya sahiptir. Bankacılık varlıklarının %83'ü en büyük altı bankanın elindedir.

Kuveyt bankacılık sektörünün kredi büyümesinin, 2023'te %5 olması beklenmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İş görüşmelerine hızlı bir şekilde geçilmemelidir. İş görüşmelerinden önce kişisel konularda sohbet edilmeli, belirli bir zaman geçtikten sonra iş konuşulmaya başlanmalıdır. Araplar sert eleştirilere açık değillerdir. Bir eleştiri yapılacağı zaman dolaylı yollar kullanılması uygun olacaktır. Toplantılar belirlenenden daha geç başlayabilmektedir. Dakiklik konusuna fazla önem verilmez. Ancak, sizin toplantılara zamanında gitmeniz uygun olacaktır. Tüm sözlü anlaşmaların aynı zamanda sözleşmeye dökülmesinde fayda vardır.

İşe başlamadan önce karşılıklı güvenin oluşturulması oldukça önemlidir. İş adamları bir tanıdık vasıtasıyla iş yapmayı tercih etmektedir. Kişisel temas oldukça önemli olup, hiç tanımadıkları kişilerle e-posta aracılığıyla ticaret yapılması tercih edilmemektedir.

Aile hayatına çok fazla önem verilmekte aile problemleri nedeniyle iş görüşmeleri yarıda kesilebilmekte ya da iptal edilebilmektedir. İş yapabilmek batıya göre biraz daha zor ve yavaş gerçekleşmekte olup, iş görüşmeleri sırasında sabırlı olmak gerekmektedir.

Kuveyt'te misafir ağırlamaya çok büyük önem verilmektedir. Ramazan ayı ve dini bayramlarda iş görüşmeleri planlanmaması tavsiye edilmektedir. Randevu talep edilmeden önce bayramların hangi tarihe geldiğine dikkat edilmelidir. İş görüşmeleri için Cuma gününe randevu talep edilmesi hoş karşılanmayacaktır. Cuma günü ibadet ve aile içi toplantılara ayrılmıştır.

Para Kullanımı

Kuveyt Dinarı, 2007'den bu yana ağırlığını ABD Doları'nın oluşturduğu bir sepete çıpalı durumda olup konvertibldir. Kuveyt'in sağlam finansal yapısı ve yabancı para rezervi sayesinde Kuveyt Dinarı da dünyanın en güçlü para birimlerinden biri olmuştur. 1 Kuveyt Dinarı yaklaşık 3,3 ABD Doları'dır.

Kuveyt'te yabancı şahısların banka hesabı açtırabilmesi için geçerli bir oturumunun olması gerekmektedir. Yabancı firmalar ise kefilleri aracılığıyla banka hesabı açtırabilmektedir. Uluslararası para transferlerinde herhangi kısıtlayıcı bir uygulama bulunmamaktadır.

Ülkede kredi kartı kullanımı yaygındır. Kredi kartından daha fazla kullanılan ödeme yöntemi ise Kuveyt'in yerel ve güvenli ödeme yöntemi olan K-Net'tir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabi olup, 90 gün süreli vizelerini sınır kapılarında ücretsiz olarak alabilmektedirler. Hizmet, hususi ve diplomatik pasaport hamilleri 180 günde 90 gün süreyle vizeden muaftır.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Özel kuruluşlar ve firmalar Cuma günleri hariç olmak üzere 8:30-12:30 ve 16:30-20:00 arası çalışmaktadır. Bankalar Cuma- Cumartesi günleri hariç 8:00-13:00 ve 17:00-19:00 arası çalışmaktadır. Ramazan ayında çalışma saatleri değişiklik gösterebilmektedir. Kamu kurumları için Cuma ve Cumartesi resmi tatildir.

25 Şubat Milli Gün (National Day), 26 Şubat Bağımsızlık günü (Liberation Day), Kurban Bayramı 4 gün, Ramazan Bayramı 3 gün, Mevlid ve Miraç Kandilleri birer gün, Hicri ve Miladi yılbaşı birer gün resmi tatildir.

Yerel Saat

Kuveyt, ülkemizle aynı zaman diliminde (GMT+3) yer almaktadır.

Diğer Faydalı Bilgiler

-İklim

Ülkenin iklimi, yıl içerisinde farklılıklar göstermektedir. Kış aylarında en düşük hava sıcaklıkları 0 dereceye kadar düşerken, bu dönemde ortalama en yüksek sıcaklık 20 derece civarındadır.

Nisan ayında başlayan ve Kasım ayına kadar süren yaz aylarında iklim özellikleri dönemler itibarıyla farklılık göstermekle beraber, Haziran-Temmuz-Ağustos döneminde ortalama en yüksek hava sıcaklıkları 60 dereceye kadar yükselebilmektedir. Kuveyt'in iklimi genellikle kurudur, dönemsel olarak yüksek nem gözlemlenebilmektedir. Zaman zaman yaşanan kum fırtınalarına dikkat etmek gerekmektedir.

-Firma Bilgisi Arama

Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odası web adresi üzerinden Arapça/İngilizce dillerinde sektörel bazda firma araması yapılabilmekte ve firmaların muhtelif bilgilerine ulaşılabilir: <https://www.ekcci.org.kw/newweb/#>

-Fuarlar

Kuwait International Fair Co. Kuveyt'in tek uluslararası fuar merkezinin işletmecisidir. Firmaya ait internet sitesinden Kuveyt'te düzenlenen fuarlarla ilgili bilgi alınabilmektedir. <https://kif.net/>

-Avukatlık ve Danışmanlık Firmaları

Aşağıdaki linkte, ülkelere göre hukuk firmalarına ilişkin bilgiler altında Kuveyt de yer almaktadır: <https://www.hg.org/attorneys/kuwait.html>

-Üretici/Sanayici Firma Rehberi

Kuveyt'te yer alan üretici firmaların irtibat bilgilerine Kuveyt Sanayi Birliği'nin aşağıdaki internet sitesinden ulaşılabilir: <https://kiu-kw.org/en/industrial-guide/>

-Kuveyt E-Devlet Sitesi

Kuveyt'in e-devlet internet adresinde, Kuveyt'e ilişkin muhtelif faydalı bilgilerin yanında, ekonomik ve ticari konulara dair mevzuat bilgilerine de erişim sağlanabilmektedir.

<http://e.gov.kw/sites/kg0English/Pages/HomePage.aspx>

Business in Kuwait

<https://www.e.gov.kw/sites/kqoenglish/Pages/Business/Business.aspx>

Legislations And Laws:

<https://www.e.gov.kw/sites/kqoenglish/Pages/Business/InfoSubPages/LawsAndRegulations.aspx>

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Kuveyt Ticaret Kanunu'nun 23 ve 24 üncü maddeleri Kuveyt'te iş yapmanın temel kurallarını açıklamaktadır. Kanunun 23 üncü maddesi Kuveyt vatandaşı olmayanların Kuveytli bir partnerleri olmadan Kuveyt'te herhangi bir ticari faaliyette bulunamayacağını hükme bağlamıştır. Kuveytli partnerin hissesi en az %51 olmalıdır. 24'üncü madde ise yabancı firmaların Kuveytli bir acenteleri olmadan Kuveyt'te bir şube açamayacaklarını ve ticari faaliyet yürütemeyeceklerini belirtmektedir.

Yabancı firmalar, Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nın yeni uygulamaya soktuğu site (wafeq.moci.gov.kw) üzerinden şirket kurulumu için başvuru yapabilmekte, sistem yapılan seçimler çerçevesinde gerekli şartları ve adımları açıklamaktadır.

Yabancı firmaların Kuveyt pazarına girebilmesi için aşağıdaki yollardan birini seçmeleri gerekmektedir:

- Firma kurmak (WLL ya da KSC türü firmalar)
- Ortak Girişim (Joint Venture) tesis etmek
- Kuveyt Doğrudan Yabancı Yatırım Kanununa (Kanun No: 116, 2013) göre bir şirket kurma
- Kuveytli bir acente ya da ticari temsilciyle çalışmak

Şirket Kurma

-WLL ya da KSC Closed Türü Firmalar

Yabancı gerçek ya da tüzel kişilikler Kuveytli bir ortakla Limitet Şirket (WLL) kurabilirler. Kuveyt Şirketler Kanununun 191 nci maddesine göre limitet şirket en az iki hissedarla açılmalı ve %51 hisse Kuveytli bir gerçek ya da tüzel kişiliğin olmalıdır (bankalar, yatırım brokerları ile sigortacılık firmaları için Kuveytli ortak en az %60 hisseye sahip olmalıdır). Karı ve kocalar tek ortak sayılmaktadır. Kuveyt'te WLL türünde bir şirket kurmak takribi 3 ay sürmektedir. Başvurular, Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'na yapılmaktadır. Telekomünikasyon, sağlık ve eczacılık firma kurulumları için ilgili Bakanlıklar ekstra bilgi ve belgeler talep edebilmektedir. Başvuru belgeleri Arapça olmalıdır. Kuveyt'te Kuveyt vatandaşları/firmaları gelir/kurumlar vergisi ödememektedir. Dolayısıyla, %15'lik kurumlar vergisi, yabancı ortaklı kurulan firmanın sadece yabancı payı kadarına düşmektedir. WLL türü firmalar asgari 1.000 KWD sermaye ile kurulmaktadır.

KSC Closed (Kuwaiti Joint Stock Companies) türü şirketler ise en az 5 hissedardan teşekkül etmelidir. Sermaye yeterliliği firmaların faaliyetine göre belirlenmektedir. KSC Closed türü firmalar gerekli kriterleri sağladıktan sonra Kuveyt Borsasına kote olabilmek hakkına sahiptirler. Yabancı ortaklar şirketin en fazla %49'una sahip olabilmektedir. KSC Closed firmaları bankacılık ve sigorta faaliyetleri yürütemezler. Bu tür şirketler ortalama 6 ayda kurulabilmektedir.

Yabancı ortaklı KSC Closed türü firmalar WLL türü firmalar gibi sadece yabancı payına düşen kısmı için %15'lik kurumlar vergisi ödemektedir. Bunun haricinde, Kuveyt Borsasına

kote olan KSC Closed türü firmaların gelirlerinin her yıl %1'i Kuveyt Bilimsel Gelişim Vakfı'na vergi olarak aktarılmaktadır. Benzer şekilde, bu tür firmaların gelirlerinin %1'i oranında zekat vergisi alınmaktadır. Son olarak, KSC türü Kuveyt Borsasına kote firmalar yüzde 2,5'lik Ulusal İşçi Desteği Vergisi ödemektedir.

-Ortak Girişim (Joint Venture) Tesis Etmek

Kuveyt Şirketler Kanununun 57 nci maddesine göre Ortak Girişim (Joint Venture) iki ya da daha fazla gerçek/tüzel kişi tarafından kurulabilmektedir. Taraflar müştereken ve münferiden sorumludur. Ortak Girişimin tüm hedef, hüküm ve koşulları Ortak Girişim Anlaşmasında yer almalıdır. Söz konusu Anlaşma Ortak Girişimin tarafları için bağlayıcıken, üçüncü tarafları bağlamamaktadır.

-Kuveyt Doğrudan Yabancı Yatırım Kanununa (Kanun No: 116, 2013) Göre Şirket Kurulumu

Kuveyt Doğrudan Yabancı Yatırım Kanunu (Kanun No: 116, 2013) aşağıdaki türlerde yatırımı öngörmektedir:

- %100'e kadar yabancı sermayeli Kuveytli bir şirket kurmak
- Yabancı bir firmanın Kuveyt'te şubesini açmak
- Araştırma-Geliştirme çalışmaları için bir temsilcilik açmak

Kuveyt'te yabancı sermayeli şirket kurmak için başvuru ve takip süreci Kuwait Direct Investment Promotion Authority (KDIPA) bünyesinde kurulan One Stop Shop tarafından yürütülmektedir.

-Acente ya da Ticari Temsilci ile Çalışmak

Kuveyt'in acentelik sistemi 2016 tarihli 13 sayılı Ticari Acentelik Kanunu ile Kuveyt Ticaret Kanunu'nun 260 ila 296 ncı maddelerinde açıklanmaktadır.

Kuveyt'te uzun vadeli işbirliği yapmak isteyen firmalarımızın ya da Kuveyt kanunları uyarınca Kuveyt'te yerine getirilmesi gereken prosedürlerin gerektirdiği durumlarda acentelik sisteminin tercih edilmesi faydalı olabilmektedir. Bu durum, özellikle kamu kurumlarına yönelik mal veya hizmet satışı yapmak isteyen firmalarımız için geçerli olabilmektedir.

Kuveyt hukuk sistemi ve iş yasaları yabancıların Kuveyt'te herhangi bir şekilde şube açmalarına imkan sağlamadığından, Kuveyt'te iş yapmak isteyen yabancı firma veya kişiler, Kuveytli bir acente ismi veya sponsorluğu altında bu tür faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

2016 tarihli 13 sayılı Ticari Acentelik Kanunu'nun ilk iki maddesinde ticari acentelerin özellikleri ile ticari acentelik sözleşmelerinin barındırması gereken özellikler yer almaktadır. Buna göre, ticari acenteler Kuveytli bir gerçek kişi olabileceği gibi Kuveytli gerçek kişinin sermaye payının en az %51 olduğu tüzel kişilikler de olabilir. Ticari acentenin Ticaret Sicili'ne kayıtlı olması gerekmektedir. Acenteliğin kapsadığı faaliyeti uygulama yetkisi olmalıdır. Acentenin ile acentelik verenin arasında bir ticari acentelik sözleşmesi olmalıdır. Ticari acentelik sözleşmesinde aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:

- Acente veya distribütörün adı, acentelik verenin adı ve uyruğu
- Sözleşmenin kapsadığı emtialar veya ürünler veya hizmetlerin tanımı
- Acentelik veren ile acente veya distribütörün her birinin hak ve yükümlülükleri

- Acentenin veya distribütörün faaliyet alanı
- Acenteliğin süresi ve yenileme yöntemi
- Acenteliğin fesih yöntemi ve şartları
- Acentelik veren ile acente arasında üzerinde anlaşmaya varılan ve Ticari Acentelik Kanununa aykırı olmayan diğer hususlar

Bir firma üretimini yaptığı farklı ürünler için ayrı acenteler kullanabilmektedir. Ayrıca, firmaların birden fazla firma veya kişiye distribütörlük vermeleri mümkündür.

Acentelik sözleşmesinin geçerlilik kazanması için imzalandıktan sonra en çok 2 ay içerisinde Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından tescil edilmesi gerekmektedir. Tescil işlemleri için başvuru sadece Kuveyt vatandaşları tarafından yapılabilmektedir. Başvuru evrakları aşağıdaki gibidir:

- Acentelik sözleşmesinin orijinal ve resmi onaylı bir kopyası
- Acentelik sözleşmesinin noter onaylı Arapçaya çevirisi
- Acentenin ticaret sicilinin bir kopyası
- Acentenin vatandaşlık belgesi
- Acentenin Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odası tescil belgesi

Kuveyt kanunlarının yabancı firma faaliyetlerini sınırlayıcı yönleri, firmalarımızın acentelik verme konusunda dikkatli olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, bu tür anlaşmalar yapılmadan önce işbirliği yapılacak firmanın iyi araştırılması faydalı olacaktır.

Bu tür bir araştırma yapılırken, firmanın Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odasındaki kayıtlarının kontrol edilmesi dışında, firmanın daha önce veya halen çalıştığı diğer firmaların öğrenilmesi, banka hesapları, firmanın piyasadaki imajı, geleceğe yönelik projeleri, vb. konularda bilgi edinilmesi faydalı olacaktır. Ayrıca, yapılacak işbirliği çerçevesinde firmalarımızın, işbirliği yaptıkları Kuveytli firmanın kefilliği altında Kuveyt'te faaliyet göstermeleri ya da kendileri tarafından belirlenecek kişilerin çalışmasının sağlanması da mümkündür.

Herhangi bir anlaşmazlık durumunda Kuveyt mahkemelerinin temel dayanağı taraflar arasındaki sözleşme hükümleridir. Bu itibarla, son derece dikkatli bir sözleşme hazırlanmasında yarar görülmektedir.

Sözleşmenin imzalanmasından veya feshinden önce mutlaka hukukçu tavsiyesine başvurulması ile sözleşmede tahkim hükümlerine yer verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Diğer önemli bir husus da sözleşmede acente firmanın performansını izleme hakkını veren hükümlere yer verilmesidir.

Kuveyt, 5 Ekim 1961 tarihli Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması hakkında Lahey Konvansiyonunu onaylamayan ülkeler arasında olduğundan acentelik sözleşmelerinin de dahil olduğu ticari sözleşmelerin resmi tasdik süreci farklı yürütülmektedir.

Ülkemiz firmaları ile Kuveytli firmalar arasında imzalan acentelik sözleşmesinin onay süreci aşağıdaki gibidir:

- Ülkemiz firmasının bulunduğu şehirdeki Ticaret Odası onayı
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tasdiki

- Kuveyt Devleti Ankara Büyükelçiliği tasdiki

Bu aşamadan sonra sözleşmenin tasdik süreci Kuveyt'te devam eder.

- Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odası onayı
- Kuveyt Devleti Dışişleri Bakanlığı tasdiki
- T.C. Kuveyt Büyükelçiliği Konsolosluk Birimi tasdiki
- Eğer sözleşme Arapçaya tercüme edilmediyse Arapçaya tercüme edilir ve Kuveyt Devleti'nin Adalet Bakanlığı'nda tercüme tasdiki yapılır.
- Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nda tescil ettirilir.
- Gazetelerde ilan edilir.
- Acentelik tescil sertifikası alınır.

-Franchising

Kuveyt'te, lokanta, gıda, eğlence, eğitim, tekstil, mobilya, otomotiv, taşımacılık, vb. sektörlerde franchising yaygın şekilde kullanılan bir yöntemdir. Esasen franchising yukarıda belirtilen diğer yöntemlerden biri kullanılarak oluşturulacak bir işbirliği şeklinde Kuveytli bir temsilci belirlenmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Son dönemde, özellikle hazır giyim ve lokantacılık sektöründe ülkemiz firmaları Kuveyt pazarına franchising yöntemiyle giriş yapmaktadır.

Sigorta

Kuveyt'in sigortacılık piyasası bankacılık piyasasına göre daha az gelişmiştir. Sigorta şirketlerinin toplam varlıkları yaklaşık 1,3 milyar USD olup GSYH'nin %1'inden azdır. Halihazırda Kuveyt'te 39 adet sigortacılık firması faaliyet göstermekte olup bunların 28'i yerel şirketlerdir. Kuveyt'in sigortacılık piyasasını düzenleyen kanun 2019 tarihli 125 sayılı Kanundur. Bu kanuna göre, sigortacılık piyasasını Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı altında kurulan Sigortacılık Düzenleme Yüksek Komitesi denetlemektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Kuveyt'in temel bankacılık kanunu 1968 tarihli 32 sayılı Para Birimi, Kuveyt Merkez Bankası ve Bankacılık Organizasyonları Kanunu'dur. Kuveyt'in finansal sistemi bankacılık tarafından domine edilmektedir. Toplam 11 yerel 12 adet de yabancı banka faaliyet göstermekte olup varlık büyüklüğü 320 milyar USD'yi bulmuştur. Toplam varlıkların %4'ünden azı yabancı banka şubelerindeyken, varlıkların büyük kısmı National Bank of Kuwait ve Kuwait Finance House adlı iki bankanın elindedir.

Sosyal Güvenlik Uygulamaları

-Asgari Ücret

Kuveyt'te asgari ücret kamu sektöründe Kuveyt vatandaşları için aylık 217 KWD, yabancılar içinse aylık 97 KWD olarak belirlenmiştir. İşgücü Kurumu'nca (Public Authority for Manpower) 75 KWD aşağısındaki sözleşmeler onaylanmamaktadır.

-Ortalama Ücretler

Kuveyt'te yabancıların %59,29'u 180 KWD'nin altında, %24'ü 180 KWD - 360 KWD arasında, %14'ü ise 420 KWD veya daha fazla ücret almaktadır.

Kuveyt vatandaşlarından kamuda çalışanlar; ortalama, erkekler 1.878 KWD, kadınlar 1.310 KWD ücret almaktadır. Kamu petrol sektöründe ise ortalama ücret 1.675 KWD'dir.

-Yabancı İşçi Çalıştırma

Kuveyt kanunları, yabancı işçileri sosyal güvenlik kapsamı dışında tuttuğu için, sosyal yardımlardan yalnızca Kuveyt Devleti vatandaşları faydalanabilmektedir.

Kuveyt'te işçiyi işten çıkarmada ilk beş yıl için yarım maaş, sonraki her yıl içinse bir maaş tazminat ödenmektedir.

Yabancı işçilerin sosyal güvenlikleri bakımından, Kuveyt sosyal sigorta sistemi sadece Kuveytlileri kapsamına almaktadır. Yabancı çalışanlar için Kuveytli kefil aracılığıyla inşaat firmalarımızın ödemesi gereken (işçi başına 50 KWD) zorunlu sağlık sigortası bulunmaktadır. Zorunlu sağlık sigortası kapsamındaki yabancılar, devlet hastanelerinden başvuru ücreti ile tedavide kullanılan yöntem, araç ve cihazlara katkı payı ödeyerek faydalanmaktadırlar. Hastanede ödenen katkı payları çalışandan tahsil edilmektedir.

Yabancı işçilerin oturma izni başvuruları kapsamında Türkiye'de zorunlu sağlık testi yapılması ve sabıka sicil belgesinin alınması gerekmektedir. Test sonucu ve sabıka kaydı ise Arapçaya tercüme edilip sırasıyla noter, mülki amir ve Kuveyt'in Ankara ya da İstanbul'daki Temsilciliklerinden onaylatılması gerekmektedir. Kuveyt konsolosluğunda onay için belirli bir ücret tahsil edilmektedir. Mühendislerde diploma onayı, operatörlerde ise ehliyet onayı aranmaktadır.

Oturum ve çalışma izni giderlerinin işverene maliyeti yaklaşık 200-220 KWD'dir (50 KWD zorunlu sigorta ile 1 yıllık oturma ücreti olan 60 KWD dahil). Devlet projelerinde çalışan her işçi için 250 KWD teminat yatırılması zorunludur. Turist vizesiyle çalışmak kanunen yasaktır ve tespiti halinde çalışanlar sınır dışı edilmektedir.

İşçi ücretleri işçilerin banka hesabına yatırılmalıdır. Bankalar Kuveyt Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı ile koordineli çalışmaktadır. Kuveyt Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı 3 ayda bir bankalardan tüm maaşların ödendiğine dair belge almaktadır. Ödenmeyen maaş olması durumunda firmalara işçi başı ceza kesilebilmektedir.

Kaynak: T.C Kuveyt Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği